

Termelői vetőmagfogás

Decemberben a francia mezőgazdaság aktualitásai közé tartozott, hogy megjelent a termelői vetőmag-fogást szabályozó rendelet ([LOI n° 2011-1843 du 8 décembre 2011 relative aux certificats d'obtention végétale, NOR: AGRX1119422L](#)), ami lényeges változásokat hozott a korábbi évek gyakorlatához képest. A sajtóban megjelent cikkek mellett a termelői szervezetek, érdekképviselők is kifejtették ezzel kapcsolatos véleményüket, az FNSEA elnöke, Xavier Beulin pedig [interjút is adott](#) a törvény kihirdetését nem sokkal megelőzve, ami az FNSEA honlapján is elérhető. A november 28-án a Nemzetgyűlésben megszavazott (és december 10-én a közlönyben meg is jelentetett) jogszabály az 1991-es UPOV-egyezményt ülteti át a francia jogi környezetbe, biztosítja a termelői magfogás lehetőségét és ezzel párhuzamosan az anyagi ellentételezést a nemesítők számára – az érintett növényfajok körét viszont egy későbbi végrehajtási utasítás fogja meghatározni. A francia növénynemesítők szerint az új jogszabály stabilizálja a nemesítés anyagi hátterét és megnyitja az utat a nemesítők és vetőmag-használók közötti hosszú távú, fenntartható együttműködések megkötéséhez. Ezek alapja várhatóan egy olyan lefőlözési rendszer (CVO, *cotisation volontaire obligatoire* – „önkéntes kötelező hozzájárulás”) lesz, amit az *aestivum*-búza esetében már 2001. óta alkalmaznak. Ez azt jelenti, hogy a gabonafőlvásárlásra jogosulthoz beszállított búza minden tonnája után 5 eurócentet levonnak a gazdának kifizetendő átvételi árból és azt egy külön alapon keresztül a nemesítő cégeknek utalják. Azok a gazdák, akik igazoltan fémzárolt vetőmagot használtak, ebből az alapból minden megvásárolt mázsa vetőmag után 2 euró visszatérítésre jogosultak. Azok a gazdák, akik 90 tonnánál kevesebb búzát értékesítenek, mentesülnek az öt centes járulék megfizetése alól, és értelem szerűen nem kell fizetni a saját gazdaságban pl. takarmányozási célra fölhasznált (azaz hivatalos gabonafőlvásárló felé nem értékesített) gabona után sem.

Xavier Beulin az interjúban leszögezte, az FNSEA régóta szorgalmazza, hogy legyenek pontosan meghatározva azok a föltételek, amik teljesítése estén a termelők maguk állíthassák elő a későbbi vetésekhez szükséges vetőmagot. A mostani törvény azt a hosszú évek óta tartó jogbizonytalanságot orvosolja, ami azért állhatott elő, mert nem volt hivatalosan járható útja a szellemi tulajdonvédelemmel bíró vetőmagok termelői tovább-szaporításának és a nemesítők által joggal elvárható jogdíjak befizetésének. Az új törvény tehát nem tiltja meg a termelői vetőmag-fogást, csupán tisztázza a jogi és anyagi föltételeket – a gazdáknak ezután is lesz választási lehetőségük, hogy kész vetőmagot vásárolnak, vagy pedig maguk állítják elő azt a jogdíjak egyidejű megfizetésével. Az FNSEA elnöke magától értetődőnek tartja, hogy a kutatás igényli az általa előállított és a gazdák által fölszaporított fajták vetőmagja után a fajtahasználati díj megfizetését. Amit azért is tiszteletben kell tartani, mondta, mert enélkül nem tartható fönt a Franciaország és a gazdák számára létkérdést jelentő, a piac újabb és újabb kihívásainak megfelelő fajtákat előállító kutatás. Az, hogy Franciaország a hetvenes évek óta megduplázhatta az őszi búza hektáronkénti hozamát, egyértelműen a kutatás és a nemesítés eredménye, amik nem csak a hozamok, de az egyéb agronómiai tulajdonságok terén is biztosítják a genetikai előrehaladást.

Az FNSEA elnöke szerint a termelői vetőmagok után fizetendő royalty kérdése ugyanaz, mint az audiovizuális területen az internetről letöltött, jogvédelem alá eső tartalom után beszedendő térítés. Úgy vélte, biztosítani kell az egyenlőséget (azaz a hasonló versenyföltételeket) a fémzárolt vetőmagot vásárló és a termelői magot használó gazdák között, teljesen normális, hogy ez utóbbiak is járuljanak hozzá valamilyen formában a nemesítési költségekhez, de természetesen nem bármilyen árat fizetve. Az FNSEA kész arra, hogy elősegítse azon tárgyalások eredményességét, amik a termelők és a nemesítők számára egyformán elfogadható fajtahasználati díj megállapítására irányulnak. A jogszabály eredetileg 21

növényfajra terjed ki (végleges lista a végrehajtási utasítás megjelenése után lesz, de várhatóan az 1994-es vonatkozó uniós jogszabályt veszik alapul), de nem zárja ki annak lehetőségét, hogy más növényfajokra is kiterjesszék annak alkalmazását. Xavier Beulin szerint ez mindenképpen megfontolandó lenne a nitrogéncsapdának használt, elsősorban ősszel, takarónövénynek vetett fajok esetében, amik ilyen jellegű használatát egyébként is minél általánosabbá kellene tenni Franciaországban.

A rendelkezés – ahogy ez várható volt – heves reakciókat váltott ki a szabad és korlátok nélküli (ingyenes) vetőmagfogást védelmező szervezetek (pl. [CNDSF](#)) körében, akik azt állítják, hogy ezzel a vetőmagot fogó termelők fokozatosan illegális vetőmag-termelőkké válnak, míg a „Semons la biodiversité” (mögötte áll pl. a [Confédération paysanne](#) (szélsőbalos irányultságú) és az [Agir pour l'environnement](#)) szerint a termelők egyik ősi jogát veszi el, ellehetetleníti a függetlenségüket és a „termesztett biodiverzitást” (*biodiversité cultivée*). Xavier Beulin ezekkel kapcsolatosan megjegyezte, számos szakmai szervezet, szakszervezet teljesen légből kapott számokkal, rémhírekkel borzolja a kedélyeket, ezeknek amellet, hogy semmi alapjuk nincs, esetenként az a szándékuk, hogy a gabonatermelőket és az állattartó gazdákat is szembeállítsák egymással. Az FNSEA elnöke az általa adott interjúban a vetőmag szakmaközi szervezet ([GNIS](#)) által végzett tanulmányra hivatkozva leszögezte: a kutatás és a nemesítés nélkül nem lehetne biztosítani azt a genetikai előrehaladást a termelői vetőmagfogás esetében sem, ami elengedhetetlen a gazdaságok versenyképességének szinten tartásához vagy növeléséhez, így értelmetlen annak latolgatása, hogy gazdaságossági vagy környezetvédelmi szempontokból vonzóbb lehet-e a termelői vetőmag-fogás, mint a fémzárolt vetőmag használata. Amennyiben a kutatásra fordítható összegek csökkennének, az egyértelműen negatívan hatna például a szántóföldi kultúrák termesztési színvonalára és gazdasági eredményességére. Ami pedig a környezetvédelmi (biodiverzitás) aggályokat illeti, amikor a termelői vetőmagot ugyanabból a nemesített fajtából fogják a gazdák, mint aminek a fémzárolt vetőmagját is meg lehet venni, értelmetlen bármilyen formában a biodiverzitást említeni, azt viszont állítja, hogy a csávázás során a vetőmagos cégek nagyon precízen tudják ellenőrizni a folyamathoz fölhasznált vegyszer mennyiségét.

Az FNSEA elnöke szerint alaptalan az a vád, miszerint a törvény hosszabb távon teljesen kiszolgáltatná a termelőket a nagy vetőmagos magáncégeknek. Véleménye szerint a jogszabály pontosan azt szolgálja, hogy a franciaországi fajtanemesítés és vetőmag-termesztés megőrizhető legyen, ellenkező esetben egy-két évtizeden belül valóban azzal a keserű tapasztalattal szembesülnének a francia gazdák, hogy a világon négy-öt nagy cég uralja a vetőmag-piacot, mégpedig angolszász vagy kínai, akiknek az lesz az egyetlen céljuk, hogy a teljes genetikát szabadalmakkal védjék le. Emlékeztetett arra, hogy jelenleg a franciaországi fajtanemesítés és vetőmag-termesztés összességében 23 ezer gazdának ad munkát, az ebből a tevékenységből származó árbevétel 2 milliárd euróra tehető.

Készítette: Somogyi Norbert mezőgazdasági és TÉT-attasé